

میرحامد حسین

حکیمی۔ محمد رضا

چاپ اول : ۱۳۶۰-۱۰۰۰۰ جلد

فن نیشنل فرہنگ اسلامی

میر حامد حسین	کتاب :
حکیمی - محمد رضا	نویسنده :
دفتر نشر فرهنگ اسلامی	چاپ و نشر :
۳۰۰۰ جلد	تعداد :
۱۳۶۹	چاپ دوم :

۴۰۰ ریال

به‌پدید آوردن آثاری دیگر دست زدند ، که از هر جهت مطابق با روح قرن باشد . این آثار از جمله کارهای عظیم علمی شیعه است در سده چهاردهم ، و در رأس آنها ، در زبان عربی ، کتابهای سید عبدالحسین شرف‌الدین جای دارد ، و کتاب جهانی « الغدير » . و کتاب عظیم « الذريعة » .

۱۵- خاندان آگاهی و جهاد

میرحامد حسین هندی ، در دامان خاندانی چشم‌گشود و پرورش یافت ، که همه عالمانی بودند آگاه ، و فاضلانی مجاهد . در میان برادران و فرزندان و فرزند زادگان وی نیز عالمانی چند ، خدمتگذار و متعهد ، به‌هم رسیدند . اینک به‌چندتن از این مشعلداران فرهنگ و فضیلت ، و مجاهدان تعهد و عقیده ، اشاره می‌کنیم :

مفتی سید محمد قلی موسوی (م ۱۲۶۰ ق)

وی پدر میرحامد حسین است ، و از عالمان و پژوهشیان بزرگ اسلام ، درهند ، در نیمه نخست سده سیزدهم هجری و دهه اول از نیمه دوم آن سده ، و یکی از برجسته ترین چهره‌های علم عقاید و مناظرات است ، و یکی از نمونه‌های کسم مانند تتبع و استقصا^۱.

حاج شیخ عباس قمی ، در شرح حال وی ، می‌نویسد :

۱ . رجوع شود ، از جمله ، به «ریحانة الادب» ، ج ۴/۵۵ .

یکه تازمعرکه فضل و کمالات ، و مناظر میدان مناظرات و مباحثات ، از اکابر متکلمین عظام ... جد و جهد او دراعلای لوای شریعت ، و حمایت دین و ملت ، بر السنه جمهور مذکور ، و نوادر تحقیقات ، و غرایب تدقیقات ، و محامد صفات ، و معالی کرامات آن رفیع الدرجات ، در مصنفات و مؤلفات متأخرین مرقوم و مسطور است^۱. سپس به تألیفات ایشان اشاره می کند .

سید سراج حسین

سید سراج حسین ، برادر ارشد میر حامد حسین است . او نیز چون پدر و برادران خویش ، از عالمان و فرزنانگان بوده است . حاج شیخ عباس قمی ، در شرح حال مفتی سید محمدقلی موسوی گوید :
و آن جناب را از اولاد ذکور سه پسر بود . اکبرایشان ، عالیجناب مولانا السید سراج حسین ، فاضل جلیل و حکیم عصر و فیلسوف دهر خود بوده ...^۲

سید اعجاز حسین (م ۱۲۸۶ ق)

سید اعجاز حسین ، معروف به کنتوری ، نیز برادر میرحامد حسین است . او نیز از عالمان بزرگ شیعه هند است . وی چونان پدر ، شیفته تحقیق و پژوهش بوده است ، و به برادر خود در کار تألیفات او کمک بسیار کرده است ، بویژه در کتاب بزرگ «استقصاء

۱ . «فوائد الرضویه» ، ج ۲ / ۵۹۶ .

۲ . همان کتاب ، همانجا .

الإفحام» ، که به نام میر حامد حسین شهرت یافته است . گفته اند
بیشترین کار این کتاب را سید اعجاز حسین انجام داده است . تألیفات
بسیار دیگر نیز داشته است . ریحانه گوید :

عالمی است مبتکر و در تمامی علوم متداوله بصیر و خبیر ،
و از بزرگان علمای شیعه بوده ، و علوم متنوعه را از والد
معظم خود (سید محمد قلی موسوی) فرا گرفته ...

سید ناصر حسین (م ۱۳۶۱ ق)

سید ناصر حسین ، ملقب به «شمس العلماء» ، فرزند میر حامد -
حسین است . او را در علم و تتبع ، تالی مرتبه پدر شمرده اند . مؤلف
ریحانة الادب گوید :

سید ناصر حسین ، مُلقَّب به «شمس العلماء» ، فرزند صاحب
عبقات ... عالمی است متبحر ، فقیه ، اصولی ، محدث ،
رجالی ، کثیر التَّبَع ، و وسیع الاطلاع ، و دایم المطالعه ،
از اعظام علمای امامیه هندوستان ، و مفتی و مرجع
اهالی آن سامان ، و از والد معظم خود و (مفتی) سید
محمد عباس تحصیل مراتب علمیه کرده ، و در تمامی
فضایل و کمالات نفسانیه طاق ، و پدر و الاگهر خود را وارث
بِالاستِحِقاق ...

سپس به ذکر تألیفات او می پردازد ، و از جمله «تتمیم

عبقات الانوار» را ذکر می کند .^۱

۱ . «ریحانة الادب» ، ج ۴ / ۱۴۵ .

سید ذاکر حسین موسوی هندی

سید ذاکر حسین کنتوری موسوی هندی، برادر سید ناصر-
حسین و فرزند دیگر میر حامد حسین است. شیخ آقا بزرگ
تهرانی گوید:

سید ذاکر حسین ... عالم فاضل و ادیب شاعر، از افاضل
خاندان خویش بود و از ادیبان و شاعران آن خاندان.
او را آثاری است ... و او با برادر خود، سید ناصر حسین
در تتمیم مجلدات «عَبَقَاتُ الْأَنْوَارِ» همکاری داشت، و
دیوان شعری دارد به فارسی و عربی.^۱

سید محمد سعید المله موسوی

سید محمد سعید المله موسوی، فرزند شمس العلماء سید ناصر-
حسین است و نواده میر حامد حسین. سید محمد سعید المله نیز
از عالمان شیعه هند است که در نجف اشرف تحصیل کرده است.
او را تألیفات چندی است، از جمله:

- ۱- مَسَانِيدُ الْأَئِمَّةِ .
- ۲- الْأَيْمَانُ الصَّحِيحُ .
- ۳- مَدِينَةُ الْعِلْمِ .
- ۴- مَعْرَاجُ الْبَلَاغَةِ .
- ۵- آيَةُ الْوَلَايَةِ .
- ۶- آيَةُ التَّطْهِيرِ .

۱. «نُقَبَاءُ الْبَشَرِ»، ج ۲/ ۷۱۴ - ۷۱۵ .

۷- الإمامُ الثانی عشر.

علامه امینی، در سفر خود به هند، به سال ۱۳۸۰ ق، در لکهنو با ایشان ملاقات می‌کند. سید سعید المله به دیدار وی می‌آید، و فرزند خاندان «عبقات»، قدوم نویسنده «الغدير» را بگرمی پذیرا می‌شود. در «صحيفة المکتبه»^۱ از این موضوع یاد شده است: علامه بزرگوار، سید محمد سعید المله، فرزند دانشمند مشهور سید ناصر حسین، و نواده علامه مجاهد، سید طایفه، حضرت میر حامد حسین - قُدَسَ سِرُّهُ الشَّرِيف - هر صبح و شام از ما جدا نمی‌گشت. ما هرگز فضایلی را که از وی و برادر دانشمندش، شریف معظم، سید نصیر المله مشاهده کردیم فراموش نمی‌کنیم. آن احترام و بزرگی منشی و عزت و شرافت و اخلاق نیک و آداب و روحیات شریفانه و غرایز پسندیده، و آن بهره‌سرشاری که از نیای خویش (میر حامد حسین) دارند، و نصیب وافر که از فضیلتها برده‌اند، درخور فراموشی نیست^۲

۱۶- کتابخانه ناصریه

خاندان میر حامد حسین، از آغاز سده سیزدهم، به پیریزی

۱. «الإمام الثانی عشر»، چاپ دوم، نجف، مطبعة القضاء (۱۳۹۳) - مقدمه.
۲. صحیفة المکتبه، مجله کتابخانه نجف (مکتبه الامام امیر المؤمنین العامة) است، که در شماره دوم آن، گزارش مسافرت علامه امینی به هند و کتابخانه‌ها و نسخه‌هایی که وی در آن دیار دیده است آمده و توصیف شده است.
۳. صحیفة المکتبه، شماره ۱۴/۲.